

Türkiye’de 2003-2023 Yılları Arasında Sosyal Hizmet Ana Bilim Dallarında Hazırlanan Doktora Tezlerinin Araştırma Yöntem Analizi

Research Method Analysis of Doctoral Dissertations Prepared in Social Work Departments between 2003-2023 in Turkey

Yücel Korkmaz¹

Öz

Bu çalışma Türkiye’de 2003-2023 yılları arasında sosyal hizmet ve sosyal hizmetler ana bilim dallarında hazırlanmış doktora tezlerinin üniversitelere göre araştırma yöntem dağılımına vurgu yapmayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda nitel araştırma yöntemi ve içerik analiz tekniği kullanılarak toplam 264 doktora tezi Maxqda programında incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre sırasıyla Hacettepe Üniversitesinde 119 tez, Yalova Üniversitesinde 44 tez, Ankara Üniversitesinde ise 38 tez hazırlanmıştır. Araştırma yöntemi bakımından 138 tezde tercih edilen nitel araştırma yöntemi ilk sırada, 74 tezde tercih edilen karma araştırma yöntemi ikinci sırada ve son sırada ise 52 tezde tercih edilen nicel araştırma yöntemi gelmektedir. Araştırma deseni olarak nitel araştırmalarda en çok fenomenolojik desen, karma araştırmalarda ise karma desen ve yakınsanan desen, son olarak nicel araştırmalarda ise ilişkisel ve genel tarama deseni tercih edildiği anlaşılmaktadır. Bu bağlamda hazırlanan doktora tezlerinde en çok nitel ve karma araştırma yönteminin kullanılması sosyal hizmet disiplini açısından önemlidir. Çünkü insanın kompleks ilişki ve ilişki bağlarını, olgu ve olaylarını, algı ve değerlerini, anlamak ve anlamlandırmak için derinlemesine ve çok yönlü araştırma yöntemlerinin tercih edilmesi gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Hizmet 1, Nicel Yöntem 2, Nitel Yöntem 3, Karma Yöntem 4, Doktora Eğitimi 5.

Abstract

This study aims to emphasize the research method distribution of doctoral dissertations prepared in the main disciplines of social work and social services in Turkey between 2003 and 2023, according to universities. In this context, a total of 275 doctoral dissertations were examined in the Maxqda program using the qualitative research method and content analysis technique. According to the research results, 119 theses were prepared at Hacettepe University, 44 theses at Yalova University, and 38 theses at Ankara University, respectively. In terms of research method, qualitative research method preferred in 138 theses ranks first, mixed research method preferred in 74 theses ranks second and quantitative research method preferred in 52 theses ranks last. In terms of research design, it is understood that phenomenological design is mostly preferred in the qualitative research, the mixed design and convergent design in mixed research, and finally relational and general survey design in quantitative research. In this context, it is important for the social work discipline that qualitative and mixed research methods are mostly used in doctoral dissertations prepared in universities. Because in-depth and multifaceted research methods should be preferred to understand and make sense of human beings' complex relationships and relationship bonds, facts and events, perceptions, and values.

Keywords: Social Work 1, Quantitative Method 2, Qualitative Method 3, Mixed Method 4, Doctoral Education 5.

JEL Codes: I2 129

Araştırma Makalesi [Research Paper]

Submitted: 21 / 11 / 2024

Accepted: 27 / 05 / 2025

¹Dr. Öğr. Üyesi, Kırklareli Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü Öğretim Üyesi, Kırklareli, Türkiye, yucelkorkmaz@klu.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3355-3117>.

Giriş

Sosyal hizmet araştırmaları, meslek uygulama etkinliğinin geliştirilmesi ve bilimsel altyapının güçlendirilmesi bakımından önemli bir yere sahiptir (Çalış, Zengin, & Erbay, 2022). Çünkü bu araştırmaların temel amacı sosyal hizmet alan bilgisinin geliştirilmesi ve uygulama bilgisinin zenginleştirilmesidir (Gülbüz, Adıgüzel, & Akçay, 2017). Bu bağlamda sosyal hizmet araştırmaları, ekonomik, sosyal ve kültürel gelişmelere bağlı olarak var olan bilgiler zamanla değişmekte, yeni durumlara göre, güncel bilgiler üreterek sosyal hizmet meslek uygulama disiplinin yeniden yapılandırılmasına ve sosyal politikalara yön vermesi bakımından önemlidir (Buz & Akçay, 2015).

Sosyal hizmet çalışmaları, sağlıklı bir topluma ulaşmak için fiziksel, tarihsel, sosyal bağlamda analizler yaparak toplumun yeniden üretim süreciyle ilgilenmektedir. Toplumun ihtiyaçlarına, insan haklarına ve insan onuruna hitap edecek eşit yaşamları kolaylaştırmakta ve desteklemektedir (Garcia & Spolander, 2025). Ayrıca toplumda, sosyal adalet ve insan çeşitliliğini destekleyerek birey ve toplumun refahını iyileştirmek için sosyal birliği, adil politikayı, toplumsal dönüşümü savunarak (Nguyen & Ngo, 2024) toplumdaki yapısal eşitsizliklere, yaşamsal sıkıntılara ve devavantajlı grupların karşılaştıkları olumsuzlukları gündeme getirerek çözüm önerileri sunmaktadır (Buz & Akçay, 2015).

Sosyal hizmet araştırması yapan kişinin ilk sorusu “araştırmam sosyal adalet ve insan haklarına nasıl katkı yapacaktır” sorusu doğrultusunda çalışmasını planlayarak ona uygun araştırma yöntemi tercih etmesi gerekmektedir (Selcik, 2017). Çünkü araştırma ve uygulama temelli bir disiplin olan sosyal hizmet, araştırmalarında konu seçimi kadar yöntem de önemlidir (Dunleavy & Lacasse, 2025). Bir araştırma yönteminin seçimi, araştırma sorusunun doğasına, araştırmacının bilgiye ulaşma biçimine ve uygulamasına bağlıdır. Çünkü nicel ya da nitel araştırma yöntemi olsun her biri farklı bilimsel araştırmalara cevap bulmak içindir. Her araştırma sorusuna aynı yöntemle cevap bulmak mümkün değildir bundan dolayı farklı alanlarda uygun bilimsel araştırma yöntemi öne çıkmaktadır (Leymun, vd, 2017). Nitel ya da nicel yöntemin diğerine tercih etmekten ise araştırmacının yaptığı çalışmanın doğasına en uygun olan yöntemin tercih etmesi daha sağlıklı sonuçlar alması bakımından faydalı olacaktır (Sak, vd, 2021).

Bilimsel bilgi üretme sürecinde sosyal bilimlerde, bilimsel bilgi üretmenin tek paradigması olan nicel araştırma yöntemi uzun yıllar nitel araştırma yöntemlerinden daha çok tercih edilmiştir (Berg, 2001). Ancak nicel araştırma yöntemine yönelik eleştirilerin artması sonucu sosyal bilimlerde yerini nitel araştırma yöntemine bırakmıştır (Aydın, 2018). Özellikle sosyal hizmet disiplininde insana özgü yaşantıların standart test ve sayısal verilerden anlaşılamayacağı düşüncesinin yaygınlaşmasıyla birlikte nitel araştırma yöntemleri gelişmiş ve yaygınlaşmıştır (Albayrak, 2020). Bu bağlamda nitel araştırma, farklı yaklaşımlar kullanarak algı ve deneyimlerin arkasındaki anlamların da ortaya çıkarılmasını sağladığı için her geçen gün araştırmalarda kullanım oranı artmıştır (Merriam, 2013). Bundan dolayı sosyal bilimlerin kendine özgü araştırma yöntemleri geliştirerek özerkleşmesi sonucu nicel araştırma yöntemlerinin insana özgü algı, değer ve gerçeklikleri açıklamada yetersiz kalması gibi sebeplerden dolayı sosyal bilimlerde görece kullanılması azalmıştır (Aydın, 2018). Ayrıca gündelik yaşamın yapısını, algısını, deneyimlerini ve sosyal ilişki ağlarını anlamak niteliksel araştırmalar aracılığıyla daha mümkündür (Mason, 2002, s. 1).

Sosyal hizmet alanında nicel araştırma tercih edilmesinin en önemli nedenleri daha az maliyetli olması ve daha az zaman alması ayrıca frekans analizleri için uygun olmasından dolayıdır (Yalçın, 2024). Ancak sosyal hizmette tercih edilen nitel araştırmanın temel amacı ise “niçin, nasıl ve ne” sorunları sorarak çeşitli ve farklı bakış açılarıyla belirli düşüncelere ulaşmak ve bilgi üretmektir (Hesse-Biber & Leavy, 2011). Nitel araştırma insanın, davranışını, yaşayışını, tecrübesini, duygularını, hislerini, sosyal ve toplumsal hareketleri ile ilişkilerini, kültürel hareketliliklerini geniş bir perspektiften ele alan bir yöntemdir (Yıldırım K. , 2010, s. 79). Bundan dolayı sosyal hizmet çalışmalarında insan deneyim ve algılarının ayrıntılı bir şekilde araştırılması ve aktarılması bakımından nitel yöntemin daha öncelikli olduğu düşünülmektedir (Yin, 2014).

Sosyal hizmetin sistematik, çoklu ve bütüncül bakış açısıyla sorunların ele alabilmesi için karma araştırma yönteminin tercih edilmesi önemlidir (Ataman, 2024). Çünkü nicel araştırma, mevcut olay, olgu ve durumlar hakkında bilgi sahibi olabilmek için sayısal verilerin ön planda olduğu geniş ölçekli, objektif ve sistematik bir biçimde gözlem ve araştırmalar yaparak sayısal ve ilişkisel veriler elde edilmesi ve aynı verilerin tekrarlanabilir olması iken (Bursn & Grove, 2010) nitel araştırma ise küçük ölçekli ve bağlam odaklı görüşme, gözlem ve doküman tekniklerinin kullanılarak algı ve olayların doğal ortamında gözlemlenerek bütüncül bir bakış açısıyla elde edilen verilerin toplanması ve yorumlamasıdır (Yıldırım & Şimşek , 2008). Ancak karma araştırma ise hem genel eğilimleri anlamak hem de bu eğilimlerin arkasındaki nedenleri açıklamak için tek bir araştırma içinde nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin birlikte kullanılarak elde edilen verilerin her iki yöneme göre analiz edilmesi ve yorumlanmasıdır (Leech & Onwuegbuzie, 2009). Bu bağlamda karma araştırma yöntemi, sosyal hizmette kullanılmasının nedeni bir durumun birden çok referans noktasının olmasının gerekliliğine vurgu yapmaktır (Yılkan, 2022, s. 45).

1. Amaç

Bu çalışma Türkiye'de 2003-2023 yılları arasında sosyal hizmetler ve sosyal hizmet ana bilim dallarında hazırlanmış doktora tezlerinin üniversitelere göre araştırma yöntem dağılımına vurgu yapmayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda hazırlanan doktora tezlerinin üniversitelere göre araştırma yöntem dağılımıyla bilimsel araştırma yöntemlerinden hangisinin üniversiteler tarafından daha çok tercih edildiğini ortaya çıkarmaktır. Ayrıca araştırma sürecinde yöntem seçimine birçok faktörün etki ettiği göz önünde bulundurularak en çok tercih edilen araştırma yönteminin sosyal hizmet ile ilişkisine vurgu yapmayı amaçlamaktadır.

2. Yöntem

Bu çalışma, 2003-2023 yılları arasında sosyal hizmet ve sosyal hizmetler ana bilim dallarında hazırlanmış doktora tezlerini içermektedir. Bu bağlamda <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresindeki detaylı arama bölümü üzerinden "sosyal hizmet ana bilim dalı", "yıllar" "doktora tezi" ve "izinli" sekmeleri seçilerek arama yapılmış ve aynı işlemler sosyal hizmetler ana bilim dalı içinde yapılmış ve 01.06.2024 tarihinde toplam 264 doktora tezinin ulaşılmıştır. İki ana bilim dalından toplam 264 doktora tezi içerik analizleri daha sağlıklı yapılabilmesi için MAXQDA programına aktararak analiz edilmiştir. Bu çalışmaya dahil edilme ve dışlama kriterleri aşağıdaki gibidir.

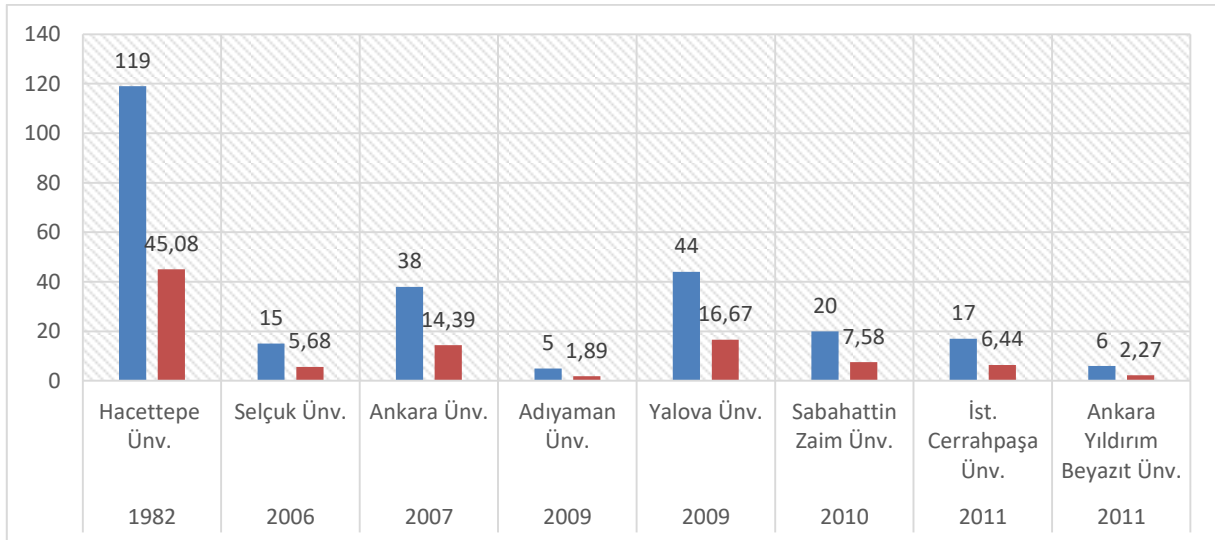
1. Sosyal hizmet ana bilim dalı ve sosyal hizmetler ana bilim dalında 2003-2023 yılları arasında hazırlanmış doktora tezlerini kapsamaktadır.
2. Bu çalışmaya 01.06.2024 tarihlerde yayın izni olan doktora tezleri dahil edilmiştir.
3. Çalışmaya, derleme şeklinde olup ve saha araştırması yapılmayan tezler dahil edilmemiştir

Bu araştırma kapsamında sosyal hizmet ve sosyal hizmetler ana bilim dallarında hazırlanmış doktora tezlerinin içerik analizinde aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır.

1. Çalışmaya dahil edilen tezlerin üniversitelere göre dağılımı nasıldır?
2. Çalışmaya dahil edilen tezlerin araştırma yöntem dağılımı nasıldır?
3. Çalışmaya dahil edilen tezlerin üniversitelere göre araştırma yöntem dağılımı nasıldır?

3. Bulgular

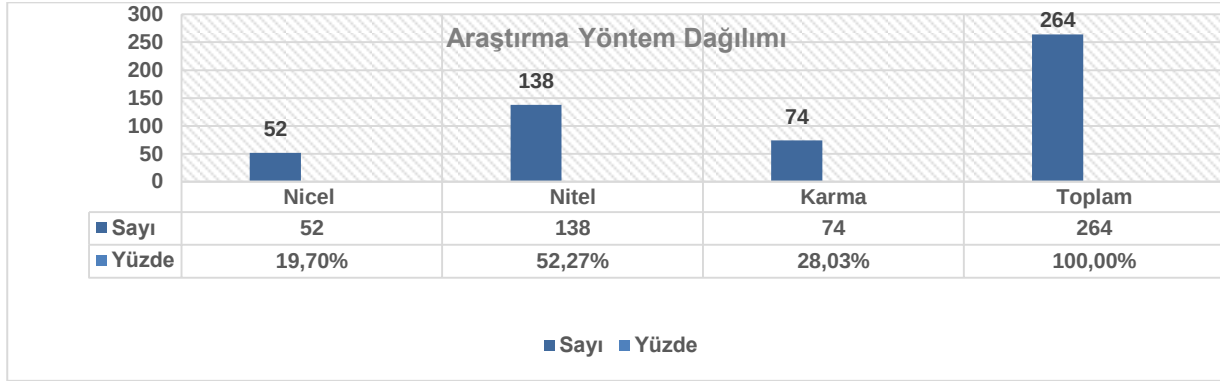
Bu çalışma, 2003-2023 yılları arasında sosyal hizmet ana bilim dalı ve sosyal hizmetler ana bilim dalında toplamda 264 doktora tezi incelenmiştir. Toplam 264 doktora tezin üniversitelere göre dağılımı, araştırma yöntemine göre dağılımı, araştırma desenine göre dağılımı ve üniversitelere göre araştırma yöntem dağılımı aşağıda verilmektedir.

Şekil 1. Doktora Tezlerinin Üniversitelere Göre Dağılımı

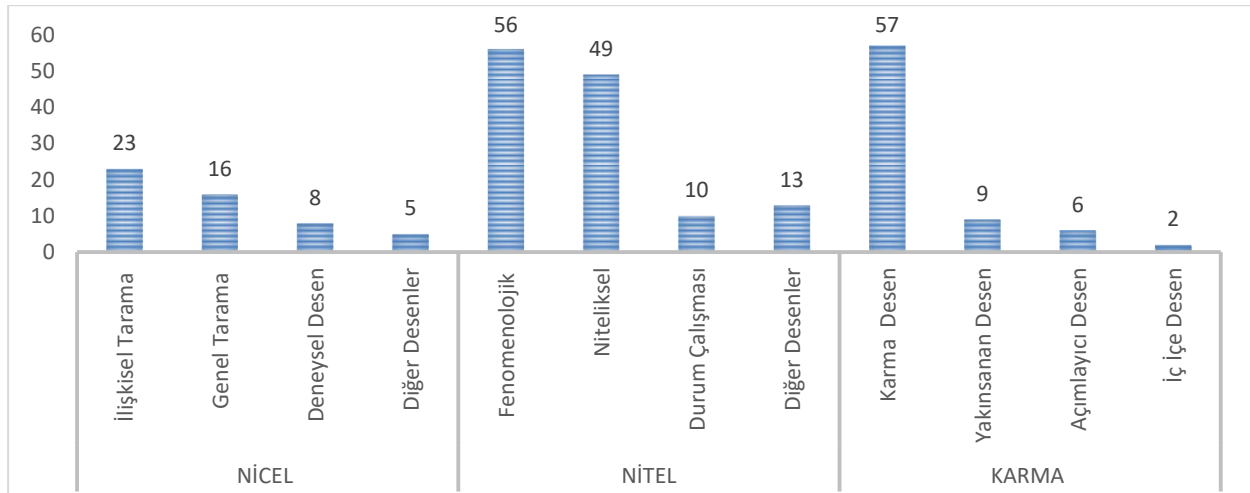
Araştırma kapsamında Şekil 1'de görüldüğü üzere sosyal hizmet ve sosyal hizmetler ana bilim dallarında hazırlanan doktora tezlerinin üniversitelere göre dağılımı verilmektedir. Türkiye'de ilk sosyal hizmet bölümü 1982 yılında Hacettepe Üniversitesinde kurulmuş ve en fazla tez bu üniversitede hazırlandığı görülmektedir. Toplam 264 doktora tezinden 119'u

yani %45,08'i bu üniversitenin sosyal hizmet bölümünde hazırlanmıştır. Türkiye' de ikinci olarak Selçuk Üniversitesinde sosyal hizmet bölümü 2006 yılında kurulmuş ve toplam 15 doktora tezi hazırlanmıştır. Tez miktarı sıralaması bakımından altıncı sırada yer almaktadır. Ankara Üniversitesinde ise sosyal hizmet bölümü 2007 yılında kurulmuş ve 38 doktora tezi hazırlanmıştır. Tez sayı sıralaması açısından üçüncü sırada yer almaktadır. Adıyaman Üniversitesinde ve Yalova Üniversitesinde ise sosyal hizmet bölümleri 2009 yılında kurulmuştur. Adıyaman Üniversitesinde toplam 5 adet doktora tezi hazırlanmış ve sırala bakımından son sırada yer almaktadır. Yalova Üniversitesinde ise toplam 44 doktora tezi hazırlanmış ve sıralama bakımından ikinci sırada yer almaktadır. Sabahattin Zaim Üniversitesinde sosyal hizmet bölümü 2010 yılında kurulmuş ve toplam 20 tez hazırlanmıştır. Tez sayısı bakımından dördüncü sırada yer almaktadır. İstanbul Cerrahpaşa Üniversitesinde ve Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesinde ise sosyal hizmet bölümü 2011 yılında kurulmuştur. İstanbul Cerrahpaşa Üniversitesinde toplam 17 tez hazırlanırken sıralama bakımında ise beşinci sırada yer almaktadır. Son olarak Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesinde ise 6 tez hazırlanmış ve sıralama bakımından yedinci sırada yer almaktadır.

Şekil 2. Doktora Tezlerinin Araştırma Yöntemlerine Göre Dağılımı

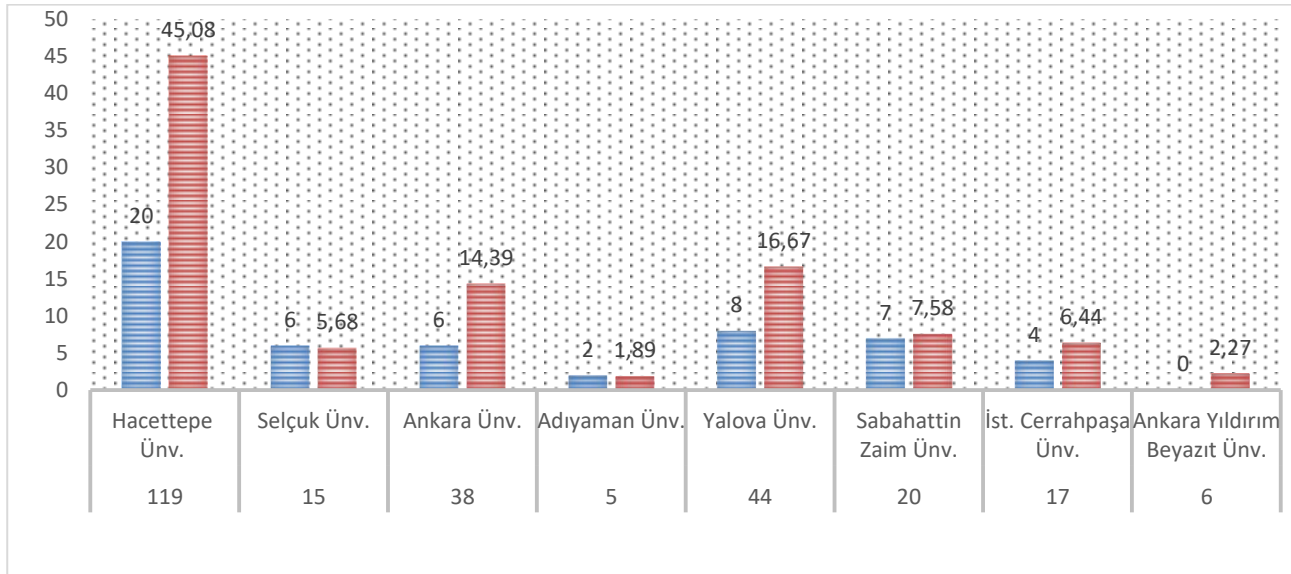
Araştırma kapsamında sosyal hizmet ve sosyal hizmetler ana bilim dallarında hazırlanan doktora tezlerinin araştırma yöntemlerine göre dağılımı Şekil 2'de verilmektedir. Görüldüğü üzere toplam 264 doktora tezin 138'inde nitel, 74'ünde karma, 52'sinde nicel araştırma yöntemi tercih edilmiştir. Bu bağlamda sosyal hizmet ana bilim dallarında hazırlanan doktora tezleri içinde en fazla nitel araştırma yöntemi, ikinci sırada karma ve son sırada ise nicel araştırma yönteminin tercih edildiği anlaşılmaktadır.

Şekil 3. Doktora Tezlerinin Araştırma Desenlerine Göre Dağılımı

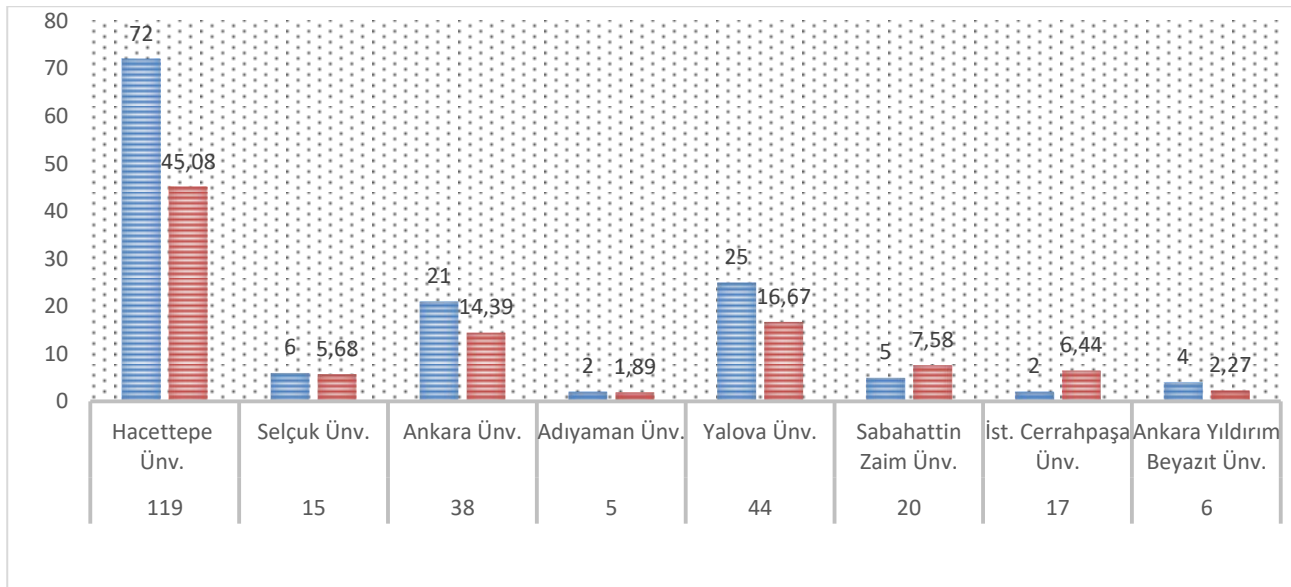
Araştırma kapsamında incelenen tezlerin şekil 3'te görüldüğü üzere araştırma desenlerine göre dağılımı verilmektedir. Nicel araştırmalarda en çok ilişkisel tarama ve genel tarama tercih edildiği anlaşılmaktadır. Nitel araştırma yöntemlerinde en fazla fenomenolojik desen tercih edilmiştir. Niteliksel araştırma olarak belirtilenlerde ise araştırmanın niteliğine ve tekniğine vurgu yapılmış ve desen olarak belirtilmemiştir. Ancak bazı nitel araştırmalarda feminist ve yorumlayıcı yaklaşım bakış açısıyla tasarlandığı da görülmektedir. Son olarak karma araştırmalarda ise nitel ve nicel araştırma

desen ve tekniği kullanıldığı araştırmalar 57 iken karma desen olarak belirtilen araştırmalar ise yakınsanan desen 9, açılımlı desen 6 ve son olarak iç içe desen 2 araştırmada tercih edildiği görülmektedir.

Şekil 4. Üniversitelere Göre Nicel Araştırma Yöntem Dağılımı

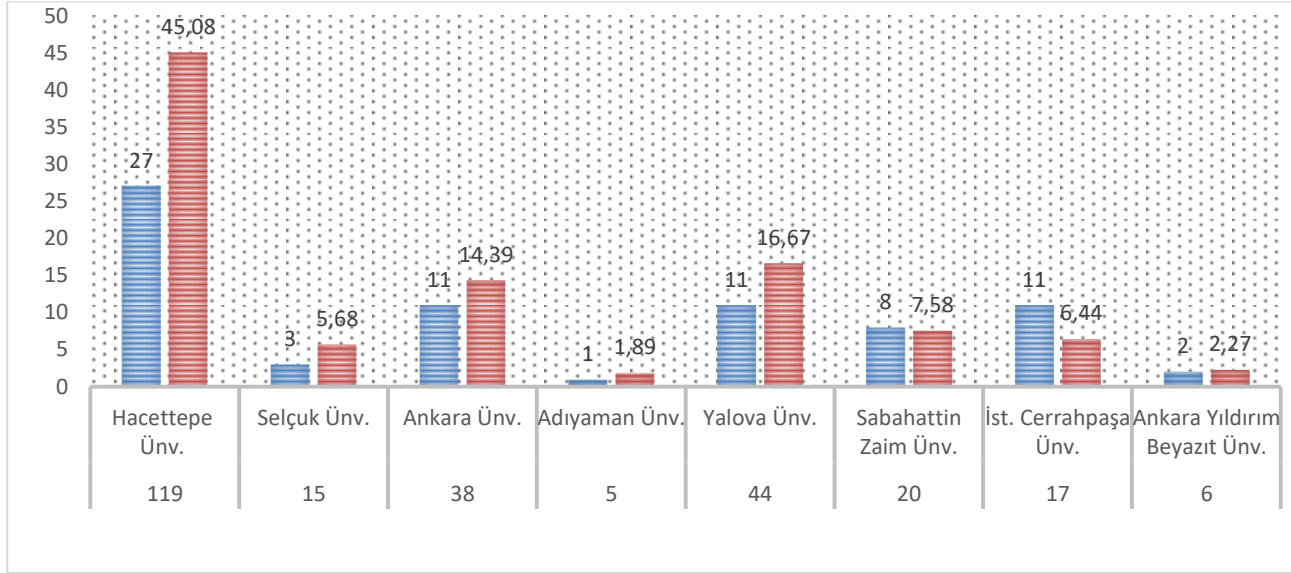
Araştırma kapsamından sosyal hizmet ve sosyal hizmetler ana bilim dallarında hazırlanan doktora tezlerinin üniversitelere göre dağılımı ve nicel araştırma yönteminin tercih edilme sayıları Şekil 4'te görüldüğü üzere verilmektedir. Bu bağlamda Hacettepe Üniversitesinde sosyal hizmet bölümünde hazırlanan 119 doktora tezinden 20'sinde nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Yalova Üniversitesinde hazırlanan toplam 44 doktora tezinden 8'inde nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Ankara Üniversitesinde hazırlanan toplam 38 doktora tezinden 6'sında nicel yöntem kullanılmıştır. Selçuk Üniversitesinde hazırlanan toplam 15 doktora tezinden 6'sında nicel araştırma yöntemi tercih edilirken Sabahattin Zaim Üniversitesinde ise toplam 20 doktora tezinden 5'inde nicel araştırma yöntemi tercih edilmiştir. Ayrıca en fazla nicel yöntem ile hazırlanan doktora tezleri Hacettepe Üniversitesinde iken ikinci olarak onu Yalova Üniversitesi ve üçüncü olarak Selçuk Üniversitesi takip etmektedir. Ancak Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesinde hazırlanan doktora tezlerinde nicel araştırma yönteminin hiç kullanılmadığı görülmektedir.

Şekil 5. Üniversitelere Göre Nitel Araştırma Yöntem Dağılımı

Araştırma kapsamında sosyal hizmet ve sosyal hizmetler ana bilim dallarında hazırlanan doktora tezlerinin üniversitelere göre dağılımı ve nitel araştırma yöntem dağılımı Şekil 5'te verilmektedir. Bu bağlamda analiz sonuçlarına göre Hacettepe Üniversitesinde toplam 119 doktora tezinden 72'si nitel yöntemle hazırlanmıştır. Yalova Üniversitesinde toplam 44

doktora tezinden 25'inde nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Ankara Üniversitesinde toplam 38 doktora tezinden 21'inde nitel araştırma yöntemi tercih edilmiştir. Üniversitelerin sosyal hizmet alanlarında hazırlanan doktora tez sayısının nitel araştırma yöntemine göre bakıldığında ise ilk sırada Hacettepe Üniversitesi, ikinci sırada Yalova Üniversitesi, üçüncü sırada ise Ankara Üniversitesi gelmektedir. Ancak üniversitelerin toplam tez miktarının nitel araştırma oranına bakıldığında ise Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesinde toplam hazırlanan 6 doktora tezinden 4'ünde nitel araştırma yöntemi tercih edilmiştir. Bu durum toplam tez sayısına göre nitel araştırma yönteminin daha çok tercih edildiğini göstermektedir. Ayrıca İstanbul Cerrahpaşa Üniversitesinde hazırlanan toplam 17 doktora tezinden 2'si nitel araştırma yöntemiyle hazırlandığı için diğer üniversitelere göre daha az nitel araştırma yöntemi tercih edildiği anlaşılmaktadır.

Şekil 6. Üniversitelere Göre Karma Araştırma Yöntem Dağılımı

Araştırma kapsamında sosyal hizmet ve sosyal hizmetler ana bilim dallarında hazırlanan doktora tezlerinin üniversitelere göre toplam tez miktarı içindeki karma araştırma yöntem dağılımı Şekil 6'da verilmektedir. Araştırma verilerine göre en fazla doktora tezi ve tezlerde tercih edilen karma araştırma yöntemi kullanımında ilk sırada Hacettepe Üniversitesi gelmektedir. Bu bağlamda Hacettepe Üniversitesinde toplam 119 doktora tezinden 22'sinde karma araştırma yöntemi kullanılmıştır. Yalova Üniversitesinde toplam 44 tezdten 11'inde, Ankara Üniversitesinde toplam 38 tezdten 11'inde ve İstanbul Cerrahpaşa Üniversitesinde toplam 17 tezdten 11'inde karma araştırma yöntemi kullanılmıştır. Sabahattin Zaim Üniversitesinde ise toplam 20 tezdten 8'inde karma araştırma yöntemi kullanılmıştır. Ayrıca İstanbul Cerrahpaşa Üniversitesinde hazırlanan toplam 17 tezin 11'inde karma araştırma yöntemi kullanılarak üniversitelerin tez miktarı oranına göre ilk sırada yer almaktadır.

Sonuç ve Değerlendirme

Araştırmanın amacı doğrultusunda elde edilen verilere göre toplam 264 doktora tezin 138'inde nitel, 74'ünde karma, 52'sinde nicel araştırma yöntemi tercih edilmiştir. Yapılan araştırmaya göre sosyal hizmet tezlerinde 2006 yılına kadar nitel yöntem kullanılmamıştır. Ancak sonrasında ise nitel çalışmalar artarak devam etmiştir (Tekindal, vd, 2018). Bu bağlamda doktora tezlerinde en fazla nitel, sonrasında karma ve son olarak nicel araştırma yönteminin tercih edilmesi sosyal hizmet disiplini açısından önemlidir. Çünkü Aydın'ında (2018) son yıllarda nitel araştırma yöntemlerinin kullanımı yaygınlaştı tezini desteklemektedir. Bada'da (2023) çalışmasında belirttiği üzere nitel araştırmalar derinlemesine insan deneyimleri hakkında bilgi sağlaması bakımından sosyal hizmet disiplini içinde öncelikli tercih edilmelidir. Çünkü nitel yöntem ile araştırmacı, katılımcılarla doğrudan etkileşimde bulunarak bireylerin dünyayı nasıl algıladığını ve deneyimlediğini anlamak daha kolaydır (Sarantakos, 1998, s. 54). Ayrıca Sosyal hizmet alanında çalışanların nitel araştırma yöntemini tercih etmeleri onların beceri ve kariyerleri için daha uygun olacağı belirtilmektedir (Barusch, Gringeri, & George, 2011).

Araştırma bulgularına göre ikinci sırada karma araştırmanın yer alması Foote'ninde (2025) ifade ettiği gibi sosyal hizmet araştırmalarında karma araştırma yöntemi birçok araştırmacı tarafından tercih edilen faydalı bir yöntemdir. Çünkü insanları, derinlemesine ve ilişkisel olarak incelemek karma araştırmalar ile mümkündür. Buradan hareketle üçgenleme

kavramıyla ifade edilen durum, aynı olguyu incelemek için iki veya daha fazla metodolojik yaklaşımın ya da nicel ve nitel yöntemlerin bir arada kullanılarak araştırma sonuçlarının güvenilirliğini artırma ve kusurlarını ortadan kaldırma yöntemidir. Ayrıca birden fazla teorik perspektif, veri toplamada ve analizde kullanılması araştırmanın hem iç tutarlılığını hem de genelleştirilebilirliğini geliştirerek bilimsel bilginin güvenilirliğini artırmaktadır (Hussein, 2009). Ataman'da (2024) sorunların çoklu ve bütüncül bakış açısıyla ele alınması için karma yöntem öncelikli olması gerektiğini ifade etmektedir.

Araştırma bulgularına göre son sırada nicel araştırmanın yer alması sosyal hizmet disiplini açısından önemlidir. Çünkü Yalçın'ında (2024) ifade ettiği üzere nicel araştırmaların tercih edilme nedeni az maliyetli olmasıdır. Ancak sosyal hizmet doktora tezlerinde en az tercih edilme nedeni ise Albayrak'ında (2020) ifade ettiği üzere insana özgü yaşantıların standart test ve sayısal verilerden anlaşılamayacağı düşüncesinden kaynaklanmaktadır.

Türkiye'de sosyal hizmet eğitimi 50 yılı aşkın süredir devam etmektedir. Bu bağlamda lisansüstü eğitimi sosyal hizmet uygulamasına ve bilgisine katkı yapması bakımından ve ülkedeki sosyal hizmet alanında ihtiyaçları, sorunları ve eğilimleri göstermesi açısından önemlidir (Tekindal & Uğur Şerife, 2020). Araştırma kapsamında incelenen doktora tezlerinden Hacettepe Üniversitesi tez sayısı bakımından 119 teze ilk sırada olması bu üniversitede sosyal hizmet bölümünün daha önce kurulmasıyla bağlantılı olabilir. Çünkü Yalova Üniversitesi ise toplam 44 doktora teze ikinci sırada ve Ankara Üniversitesi 38 doktora tez ile üçüncü sırada yer almaktadır. Bu üniversitelerin kuruluş yılı ile tez sayı oranı sıralaması akademik işlevselliği göstermektedir. Çünkü Aypay'ında (2006) çalışmasında belirttiği üzere üniversitenin bölümleriyle öğretim üyelerinin akademik etkinlikleri arasında ilişki vardır. Bundan dolayı bazı üniversitelerin sosyal hizmet bölümlerinin daha önce kurulması ya da akademik etkinliklerinin daha fazla olması tez sayısına etki ettiği düşünülmektedir.

Araştırmada üniversitelere göre nitel araştırma yöntem dağılımı, Hacettepe Üniversitesinde toplam 119 doktora tezinden 72'si nitel, Yalova Üniversitesinde toplam 44 doktora tezinden 25'inde nitel, Ankara Üniversitesinde toplam 38 doktora tezinden 21'inde nitel araştırma yöntemi tercih edilmiştir. Bu durumun Yin'inde (2014) sosyal hizmet çalışmalarında insan algı ve deneyimlerinin ayrıntılı bir şekilde aktarılması açısından nitel araştırmalar önemli olduğu tezini desteklemektedir. Ancak sosyal hizmetlerde kullanılan nitel araştırmalar tekrarlanamayan bulgu ve sonuçlardan dolayı metodolojik kusura ve muhtemel krizlere de işaret etmektedir (Dunleavy & Lacasse, 2025).

Araştırmada üniversitelere göre karma araştırma yöntem dağılımı, Hacettepe Üniversitesinde toplam 119 doktora tezinden 22'sinde karma, Yalova Üniversitesinde toplam 44 teze 11'inde, Ankara Üniversitesinde toplam 38 teze 11'inde ve İstanbul Cerrahpaşa Üniversitesinde toplam 17 teze 11'inde karma araştırma yöntemi kullanılmıştır. Karma araştırma yöntemlerinin en büyük avantajlarından biri, farklı veri türlerinin birbirini destekleyerek sonuçların daha güvenilir hale gelmesidir. Sosyal hizmet bilimi için de nitel yöntemler, araştırmanın nedensel zincirini ve içinde bulunduğu bağlamın derinlemesine anlaşılmasını sağlarken nicel araştırmalar ise doğrulayıcı ve genelleştirici yönü olmasından dolayı önemlidir (Palinkas, 2014). Ayrıca Glesne'de (2015) ifade ettiği üzere nicel ve nitel yöntemlerin güçlü yönleri bir araya getirilerek hem genellenebilir hem de bağlamsal bilgi sağlanmaktadır. Ancak karma yöntem uygulamada bazı zorluklar olabilir. Özellikle hem nicel hem de nitel veri toplama ve analiz süreçlerinin yönetilmesi, araştırmacılar için daha fazla zaman, maliyet ve uzmanlık gerektirmektedir (Baki & Gökçek, 2012). Ayrıca, bu iki yöntemin sonuçlarının birbiriyle uyumlu şekilde yorumlanması da zorlu bir süreçtir.

Sonuç olarak araştırmacılar, bir yöntem seçerken uygulama bağlamını ve pratik sınırlılıkları da göz önünde bulundurmalıdır. Çünkü yapılan araştırmaya göre 2006 yılında sosyal hizmet doktora öğrencilerinin ürettiği toplam 252 tezin özetleri içerik analiz tekniğiyle incelenmiş ve bu tezlerin yalnızca %13,49'u sosyal hizmet uygulamasına odaklandığı anlaşılmıştır (Horton & Hawkins, 2010). Bundan dolayı sosyal hizmet araştırmasının bazı uygulama alanlarındaki eksikliğinden kaynaklı diğer alanların sosyal hizmet alanları gasp etmesi sonucu bazı riskler ortaya çıkmaktadır (Bexell, Sparks, Tejada, & Rechkemmer, 2019). Bu bağlamda sosyal hizmet, ilgili olduğu tüm uygulama alanlarında doğru metodolojiyle kapsayıcı araştırmalar yapması ve yapılan araştırmaların yayınlanması hem literatür bilgi birikimine hem de sosyal hizmet disiplinine katkı yapması açısından önem arz etmektedir (Maynard & Vaughn, 2014). Ancak sosyal hizmet bilgisine katkı sunmayacak, metodolojik kusuru veya araştırma sürecinde bir dizi yanlış sonucu değersiz bir ürünle sonuçlanan araştırmalar zaman ve kaynak israfı olarak ifade edilmektedir (Thyer, 2025). Ayrıca Birleşik Krallık'taki sosyal hizmet doktora düzeyinde çalışmalar farklı yönlerden incelenmiştir en önemli yönlerden birinin metodoloji seçimi olduğu görülmüştür (Scourfield & Maxwell, 2010). Çünkü araştırma amacına hizmet edecek doğru metodolojinin seçilmesi önemlidir. Büyüköztürk, vd'ninde (2020) belirttiği gibi araştırma metodolojisi, bilimsel bilginin üretilmesinde kritik bir rol oynamaktadır. Ancak bu yöntemlerin kullanımı, araştırmanın amacına, bağlamına ve araştırmacının bilgiye ulaşma biçimine bağlı olarak değişiklik göstermektedir. Örneğin, bir coğrafi alanda sağlık hizmetlerinin erişilebilirliğini inceleyen bir araştırmacı, nicel yöntemleri kullanmayı tercih edebilir; çünkü bu yöntemler, büyük veri gruplarını hızlı bir şekilde analiz etme imkanı sunar. Ancak aynı çalışmada, sağlık hizmetlerine erişimde yaşanan bireysel zorlukları anlamak için nitel yöntemlere başvurmaları gerekmektedir. Ayrıca araştırmacılar, yapılacak

araştırma yöntemini seçerken yalnızca pratik kaygılar değil, etik ilkeler, saha şartları, üniversite şartları, tez hocasının eğilimi gibi birçok faktör etkili olmaktadır.

Öneriler

- Sosyal hizmet alanlarında araştırma yapacaklara araştırma yöntemi bakımından yol göstermesi açısından bu çalışma önemli bir yol haritası olacağı düşünülmektedir.
- Sosyal hizmet disiplininde olayların ve olguların sağlıklı bir şekilde araştırılarak veri elde edilmesi ve aktarılması için uygun araştırma yönteminin seçilmesine yardımcı olacaktır.
- Karma araştırma, nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin avantajlı yönlerini birlikte kullanarak farklı ilişki ve durumlar hakkında detaylı veriler aktarılması bakımından önemlidir.

Araştırmaya İlişkin Etik Bilgiler

Bu çalışma, Türkiye’de 2003-2023 yılları arasında sosyal hizmet ve sosyal hizmetler ana bilim dalında hazırlanan doktora tezlerinin üniversitelere göre araştırma yöntem dağılımını ve araştırma yöntemlerinden hangisinin daha çok tercih edildiği ve tercih edilme nedeninin ortaya çıkarılmasını amaçlanmaktadır. Bu bağlamda kişiler üzerinden *anket*, *mülakat*, *görüşme* gibi teknikler kullanılarak veri toplanmamıştır. Ulusal Tez Merkezinin veri tabanından bilgiler alındığı için etik kurul izni gerekmemektedir.

Kaynakça

- Albayrak, H. (2020). Sosyal hizmetin anlatı araştırması ile buluşması. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 31(4), 1719-1745.
- Arıkan, R. (1995). *Araştırma Teknikleri ve Rapor Yazma*. Ankara: Tutubay Ltd. Şti.
- Ataman, E. (2024). Bir Uygulama Yöntemi Olarak Sistematiik Sosyal Hizmet. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 867-881.
- Aydın, N. (2018). Nitel Araştırma Yöntemleri: Etnoloji. *Uluslararası Beşeri ve Sosyal Bilimler İnceleme Dergisi*, 2(2).
- Aypay, A. (2006). Üniversitelerde Akademik Etkinlik ve Örgütsel Davranış Arasındaki İlişki. *Kuram Ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*(46), 175-198.
- Bada, E. (2023). *Exploring the Healing Journey: A Conceptual Method of Approach for Culturally Informed Social Work*. University of East London.
- Baki, A., & Gökçek, T. (2012). Karma Yöntem Araştırmalarına Genel Bir Bakış. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(42), 1-21. doi:ISSN:1304-0278
- Barusch, A., Gringeri, C., & George, M. (2011). Rigor in Qualitative Social Work Research: A Review of Strategies Used in Published Articles. *Social Work Research*, 35(1).
- Berg, B. L. (2001). *Qualitative Research Methods for the Social Science (4. Basım)*. Boston: Allyn & Bacon.
- Bexell, S., Sparks, J., Tejada, J., & Rechkemmer, A. (2019). An analysis of inclusion gaps in sustainable development themes: Findings from a review of recent social work literature. *International Social Work*, 62(2), 864-876.
- Bursn, N., & Grove, S. K. (2010). *Understanding Nursing Research-e Book: Building an Evidence-Based Practice*. Elsevier Health Sciences, 2010.
- Buz, S., & Akçay, S. (2015). Sosyal Hizmet Araştırmasında Etik. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 26(1).
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2020). *Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Çalış, N., Zengin, O., & Erbay, E. (2022). Sosyal Hizmet Lisans ve Lisansüstü Öğrencilerinin Sosyal Hizmet Araştırması Yürütmeye Yönelik Kaygı Düzeylerinin İncelenmesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 33(1), 23-40.
- Dunleavy, D., & Lacasse, J. (2025). Is Social Work Research in Crisis? *Research on Social Work Practice*, 35(3), 264-276.
- Foote, L. (2025). Social Work Research and Mixed Methods: Stronger With a Quality Framework. *Research on Social Work Practice*, 35(1), 44-56.
- Gürbüz, E., Adıgüzel, İ., & Akçay, S. (2017). Sosyal Hizmet Bölümü öğrencilerinin sosyal hizmet araştırması sürecindeki deneyimleri. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 3(5).

- Garcia, M., & Spolander, G. (2025). Radical social work research: policy and politics. *In Handbook of research methods in social work*, 145-155.
- Glesne, C. (2015). *Nitel Araştırmaya Giriş* (Çev: Ali Ersoy ve Pelin Yalçınoglu. Anı .
- Hesse-Biber, S., & Leavy, P. (2011). *The Practice of Qualitative Research*. Sage Publications.
- Horton , E., & Hawkins, M. (2010). A Content Analysis of Intervention Research in Social Work Doctoral Dissertations. *Journal of Evidence-Based Social Work*, 7(5), 377-386.
- Hussein, A. (2009). The use of Triangulation in Social Sciences Research: Can qualitative and quantitative methods be combined? *Journal of Comparative Social Work*.
- Kaptanoğlu, A. Y. (2013). *Sağlık alanında hipotezden teze: Veri toplama ve çözümleme serüveni*. Beşir Kitapevi.
- Leech, N. L., & Onwuegbuzie, A. J. (2009). A typology of mixed methods research designs. *Qual Quant.* 43, 265–275, 43, 265-275.
- Leech, N., & Onwuegbuzie , A. (2009). A typology of mixed methods research designs. *Qual Quant.* 43, 265–275, 43, 265-275.
- Leymun, Ş., Odabaşı, H., & Yurdakul, I. (2017). Eğitim Ortamlarında Durum Çalışmasının Önemi. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 5(3).
- Mason, J. (2002). *Qualitative Research*. London: SAGE Publications.
- Maynard, B., & Vaughn, M. (2014). Social Work Dissertation Research: Contributing to Scholarly Discourse or the File Drawer? *British Journal of Social Work*, 44, 1045-1062.
- Merriam, S. B. (2013). *Qualitative research: A guide to design and implementation*, (S. Turan, Trans.). Ankara: Nobel.
- Nguyen , Q., & Ngo, H. (2024). Integrating participatory action research and photovoice as mixed methods: Synergies, tensions, and implications for social work. *Transformative Social Work*, 2(2).
- Oral, B., & Çoban, A. (2020). *Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Özüdoğru, Ş. (2014). Nitel Araştırmanın İletişim Araçlarında Rol ve Önemi Üzerine Bir Derleme . *Global Media Journal: TR Edition* 4, 4(8), 260-276.
- Palinkas, L. A. (2014). Causality and Causal Inference in Social Work: Quantitative and Qualitative Perspectives. *Res Soc Work Pract*, 24(5), 540-547.
- Sak, R., Şahin Sak, İ., Öneren Şendil, Ç., & Nas, E. (2021). Bir araştırma yöntemi olarak doküman analizi. *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 4(1), 227-250.
- Scourfield , J., & Maxwell, ,. (2010). Article Navigation Journal Article Social Work Doctoral Students in the UK: A Web-Based Survey and Search of the Index to Theses. *The British Journal of Social Work*, 40(2), 548-566.
- Selcik, O. (2017). Sosyal Hizmet Araştırma Etiği: Bir Sosyal Hizmet Doktora Öğrencisinden Yansımalar. *Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1(1).
- Tekindal, M., & Uğur Şerife, A. (2020). Nitel Araştırma Yöntemi Olarak Fenomenolojik. *Ufuk Ötesi Bilim Dergisi*, 20(1).
- Tekindal, M., Attepe Özden, S., & İçağasioğlu, A. (2018). Systematic Review on Social Work Thesis in Turkey: 1987-2017. *Journal of Current Researches on Health Sector*, 8(1).
- Thyer, B. A. (2025). Don't Waste Your Time Doing Social Work Research! *Research on Social Work Practice*, 35(3).
- Yıldırım , A., & Şimşek , H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, A. (1999). Nitel Araştırma Yöntemlerinin Temel Özellikleri ve Eğitim Araştırmalarındaki Yeri ve Önemi. *Eğitim ve Bilim*, 23(112).
- Yıldırım, K. (2010). Nitel Araştırmalarda Niteliği Artırma. *Elementary Education Online*, 9(1), 79-92.
- Yılkan, İ. (2022). *Boşanmış Erkeklerin Boşanma Deneyimleri Üzerine Bir Karma Desen Çalışması*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi- Cerrahpaşa Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Yalçın, M. (2024). Sosyal Hizmet Uzmanı Adaylarının Sosyal Sorun Çözme Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1403-1419.

Yanpar Yelken, T., Yokuş, G., & Uygur, M. (2020). Bilimsel Araştırmaları İnceleme ve Değerlendirme Ölçütleri ve Tarama Araştırmaları İçin Analitik Puanlama Anahtarı. B. Oral, & A. Çoban içinde, *Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.

Yin, R. K. (2014). *Explanatory multiple-casestudy research: Design and method*. Thousand Oaks, CA: SAGE Publications.

Extended Abstract

Aim and Scope

This study aims to emphasize the research method distribution of doctoral dissertations prepared in social work and social work majors in Turkey between 2003-2023 according to universities. In this context, a total of 264 doctoral dissertations were examined using qualitative research method and content analysis technique in Maxqda program. According to the results, 119, 44 and 38 dissertations were prepared at Hacettepe University, Yalova University and Ankara University, respectively. In terms of research method, qualitative research method preferred in 138 theses ranked first, mixed research method preferred in 74 theses ranked second and quantitative research method preferred in 52 theses ranked last. In terms of research design, it is understood that phenomenological design is mostly preferred in qualitative research, mixed design and convergent design in mixed research, and finally relational and general survey design in quantitative research. In this context, it is important for the discipline of social work that qualitative and mixed research methods are mostly used in doctoral dissertations prepared in universities. Because in-depth and multifaceted research methods should be preferred in order to understand and make sense of the complex relationships and bonds of human beings, facts and events, perceptions and values.

Methods

This study includes doctoral dissertations prepared in the main branches of social work and social services between 2003 and 2023. In this context, a search was made by selecting the tabs "social work main science branch", "years", "doctoral dissertation" and "permitted" through the detailed search section on <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> and the same procedures were performed for the social services main science branch and a total of 264 doctoral dissertations were reached on 01.06.2024. A total of 264 doctoral dissertations from the two main disciplines were transferred to the MAXQDA program and analyzed for better content analysis. The inclusion and exclusion criteria for this study are as follows.

1. It covers doctoral dissertations prepared between 2003 and 2023 in the main discipline of social work and the main discipline of social services.
2. This study included doctoral dissertations with publication permission dated 01.06.2024.
3. Theses that are in the form of compilation and without field research are not included in the study.

Findings

In this study, a total of 264 doctoral dissertations were examined in the main discipline of social work and the main discipline of social services between 2003 and 2023. The distribution of 264 doctoral dissertations according to universities, distribution according to research method, distribution according to research design and research method distribution according to universities are presented.

Within the scope of the research, the first social work department in Turkey was established at Hacettepe University in 1982 and it is seen that the most theses were prepared at this university. Out of a total of 264 doctoral dissertations, 119, or 45.08%, were prepared in the social work department of this university. Selçuk University Social Work Department, which ranks second in Turkey, was established in 2006 and a total of 15 doctoral dissertations were prepared. It ranks sixth in terms of the number of theses. The Department of Social Work at Ankara University was established in 2007 and 38 doctoral dissertations were prepared. It ranks third in terms of the number of dissertations. Social work departments at Adıyaman University and Yalova University were established in 2009. A total of 5 doctoral dissertations were prepared at Adıyaman University and it ranks last in the ranking. Yalova University, on the other hand, has a total of 44 doctoral dissertations and ranks second in the ranking. In Sabahattin Zaim University, the social work department was established in 2010 and a total of 20 theses were prepared.

Within the scope of the research, qualitative research method was preferred in 138, mixed research method in 74, and quantitative research method in 52 of 264 doctoral dissertations prepared in social work and social work departments. In this context, it is understood that qualitative research method is mostly preferred in doctoral dissertations prepared in the

main branches of social work, mixed research method is preferred in the second place and quantitative research method is preferred in the last place.

Conclusion

According to the data obtained in line with the purpose of the study, qualitative, mixed and quantitative research methods were preferred in 138, 74 and 52 of the 264 doctoral dissertations, respectively. According to the research, qualitative method was not used in social work theses until 2006. However, qualitative studies continued to increase afterwards. In this context, it is important for the social work discipline that qualitative, then mixed and finally quantitative research methods are preferred in doctoral dissertations. Because qualitative research should be prioritized in the social work discipline because it provides in-depth information about human experiences. In addition, with the qualitative method, it is easier to understand how individuals perceive and experience the world by interacting directly with the participants.

As a result, researchers should consider the context of application and practical limitations when choosing a method. Because according to the research, the abstracts of a total of 252 theses produced by social work doctoral students in 2006 were analyzed by content analysis technique and it was found that only 13.49% of these theses focused on social work practice. Therefore, due to the lack of social work research in some application areas, some risks arise as a result of other fields usurping social work fields. In this context, it is important for social work to conduct inclusive research with the right methodology in all fields of practice that it is related to and to publish the research conducted in order to contribute to both the knowledge of the literature and the discipline of social work. However, research that will not contribute to social work knowledge, that results in a worthless product as a result of methodological flaws or a series of mistakes in the research process is expressed as a waste of time and resources. it is important to choose the right methodology that will serve the purpose of the research. Because research methodology plays a critical role in the production of scientific knowledge. However, the use of these methods varies depending on the purpose and context of the research and the way the researcher accesses information.